

vorige jaren, volstaan met de aandacht van de lezers te vestigen op dit jaarlijks terugkomend congresverslag. Het is echter de bedoeling om over eenige voordrachten een referaat te geven. Wie belang in de ontwikkeling der urologie stelt, leze echter het geheele boek. De lectuur is mede door de keurige verzorging van den uitgever, een waar genoegen.

D. VAN CAPPELEN.

H. BERGSTRAND, *Über die akute und chronische gelbe Leberatrophie*. Mit besonderer Berücksichtigung ihres epidemischen Auftretens in Schweden im Jahre 1927. Leipzig, G. THIEME. 1930. Prijs M. 12.—.

Deze monographie bevat een epidemiologische, klinische en pathologisch anatomische bewerking van de 97 gevallen van acute en chronische gele leveratrophie, welke in 1927 in Zweden zijn waargenomen. De epidemiologische gegevens, hoewel gering in aantal, zijn belangrijk, omdat men van de epidemiologie van deze ziekte zoo uiterst weinig af weet. Men heeft in Zweden, evenals in andere landen, een toeneming van het aantal gevallen in de jaren na den oorlog vastgesteld. Het hoogtepunt werd bereikt in 1927. Verreweg de meeste gevallen kwamen in Juni en Juli voor; een kleinere ophooping van gevallen vond BERGSTRAND in den herfst. Helaas wordt over het voornaamste epidemiologische gegeven, namelijk het oorzakelijk verband tusschen de verschillende ziektegevallen, niet gesproken. Klaarblijkelijk heeft BERGSTRAND een dergelijk verband niet kunnen vinden. Over de aetiologie, zeker het belangrijkste vraagstuk van deze ziekte, kan de schrijver ons toch weinig belangwekkends mededeelen; zij is ook bij deze talrijke gevallen duister gebleven. Geen der patiënten leed aan syphilis. BERGSTRAND stelde vast, dat 22 patiënten vroeger aan ziekten van het maag darmkanaal hadden geleden; 9 anderen hadden rheumatische klachten in de voorgeschiedenis. Deze zijn echter meestal zoo uiterst vaag en liggen veelal zoo lang terug, dat ik er moeilijk beteekenis aan kan hechten. Evenmin kan men dit aan de mededeeling, dat in 20 gevallen, waarin bacteriologisch onderzoek van den darminhoud verricht werd, een streptococcus „van het viridans-type” gevonden werd. Voor de rest over dit boekje slechts lof. Ik stip er nog het volgende uit aan. De naam: acute gele leveratrophie kan niet op groote juistheid aanspraak maken: het is zeker geen atrophie, de lever is niet altijd geel en de ziekte is lang niet altijd acuut. Dit laatste blijkt wel zeer duidelijk uit de talrijke chronische gevallen van BERGSTRAND. De duur van de ziekte (onderverdeeld in prae-icterisch en icterisch stadium) was meestal een maand. Doch dit kon ook veel langer zijn, vooral als de ziekte met remissies verliep. BERGSTRAND betreft in zijn onderzoek eenige oudere gevallen, die zelfs 10, 7 en 3 tot 4 jaar geduurd hebben.

Het pathologisch-anatomische gedeelte is zeker het beste hoofdstuk; het geeft een zeer goede beschrijving en vele fraaie afbeeldingen van de allerjongste tot de oudste stadia der leververanderingen. De ziekte gaat bij langen duur over in levercirrhose. Deze

cirrhotische levers zijn nog langen tijd als chronische stadia der gele leveratrophie te herkennen. De vraag rijst onwillekeurig, of ook niet vele gevallen van gewone levercirrhose eindstadia van dergelijke uiterst langzaam verlopende gevallen van chronische gele leveratrophie zijn. Hierop vindt men natuurlijk geen antwoord.

Door de talrijke illustraties en de duidelijke beschrijving van macroscopische en microscopische praeparaten is deze fraaie studie vooral voor den patholoog-anatoom van groote waarde.

O. H. DIJKSTRA.

G. LAURENS, *Précis d'Oto-Rhino-Laryngologie*. MASSON en Cie. Paris 1931, (1224 bldz.) Prijs: 100 frs., geb. 120 frs.

Leerboeken voor keel- neus- en oorziekten ten gebruike van studenten en practici zijn er in de meeste talen meer dan te veel, goede zijn er echter zeer weinig. De meeste van de bestaande boeken zijn of veel te beknopt of veel te uitvoerig. Daarenboven zijn zij maar zelden bevattelijk geschreven voor menschen, die van het vak nog niets weten.

Een van de beste, zoo niet het beste, is dit boek van LAURENS, omdat het niet te veel en niet te weinig bevat, zeer helder en in uitstekend Fransch geschreven is, en bovendien, waar dat noodig is, moeilijkheden door duidelijke, schematische teekeningen oplost. Dit leerboek bevat alle nieuwe inzichten en behandelingsmethodes, die in den laatsten tijd ingang hebben gevonden. Verouderde begrippen en methodes zijn er niet meer in opgenomen.

Het is zelf voor dezen schrijver, die het vak zoo uitstekend beheerscht en zijn geheele leven wijdt aan het volmaken van zijn leerboek, niet meer mogelijk geweest alles zelf te verwerken. Hij heeft voor dezen herdruk zich de hulp moeten verzekeren van twee medewerkers n.l. M. AUBRY en A. JEMADIEY.

Wat het boek buitengewoon aantrekkelijk maakt zijn de schetsen, door een artist, M. A. MOUREAUX, geteekend, welke datgene waar het op aan komt, duidelijk weergeven, al het andere weglaten. Deze schetsen vervangen de vulgaire photo's van patiënten en ijdele schrijvers, welke in andere boeken zooveel bladzijden ont-sieren.

Van de anatomie en physiologie wordt slechts zooveel medegedeeld als voor de kliniek noodig is. Aan de klinische onderzoekingsmethodes en aan de ziekteverschijnselen wordt echter alle aandacht besteed, de behandelingsmethodes worden kort en duidelijk omschreven. Wat het onderzoek van het oor betreft, de nieuwe onderzoekingsmethodes van het vestibulair orgaan worden uitvoerig behandeld, hetgeen men in de andere, veel grootere handboeken nog niet vindt. De schrijver heeft zich van dat moeilijke onderwerp niet af gemaakt met het opsommen van enkele oude bekende punten, doch heeft zich in het vraagstuk degelijk ingewerkt. Dit blijkt ook in andere hoofdstukken, waar nieuwere inzichten opkomen. De verwikkelingen van middenoorettingen worden buitengewoon helder beschreven. De ziekten van den neus, de keel en van het strottenhoofd worden niet minder doelmatig be-